

LBRIS

We know
books

Istorie și destin

ULTIMA ÎNTÂLNIRE
HITLER-ANTONESCU

5-6 AUGUST 1944

ADRIAN SCRIECIU

CUPRINS

Studiu introductiv	9
1.1. Situația militară a Germaniei în vara anului 1944	9
1.2. Finlanda, în vara anului 1944	10
1.3. Operațiunea Overlord, 6 iunie 1944	13
1.4. Distrugerea Grupului german de Armate Centru din vara anului 1944	13
1.5. Atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944 și consecințele acestuia	14
1.6. Situația Turciei	16
1.7. Frontul din România în primăvara anului 1944	16
1.8. Moartea vine din cer	18
1.9. Evacuarea Crimeei. Peninsula Morții	21
1.10. Luptele de la Târgu Frumos din primăvara anului 1944	23
1.11. Tratatative pentru ieșirea României din război	24
1.12. Situația politică și militară din România în vara anului 1944	28
1.13. Pregătirile pentru ultima vizită a mareșalului Ion Antonescu la Hitler	35
1.14. Primirea delegației române la Rastenburg	38
1.15. Micul dejun oferit de Hitler Mareșalului în dimineața zilei de 5 august 1944	41

1.16. Discuția oficială din 5 august 1944	42
1.17. Ziua de 6 august 1944	45
1.18. După întâlnire	47

ANEXE 50

Anexa 1. Rezumatul convorbirii dintre mareșalul Ion Antonescu și Adolf Hitler, în data de 5 august 1944, la Cartierul General Wolfsschanze, consemnat de colonelul Radu Davidescu	52
Anexa 2. Nota ministrului Paul Schmidt cu privire la convorbirea dintre mareșalul Ion Antonescu și Adolf Hitler, în timpul micului dejun, în 5 august 1944, la Cartierul General al Fuhrerului de la Wolfsschanze, din Prusia Orientală	66
Anexa 3. Nota ministrului Paul Schmidt asupra întrevederii dintre Adolf Hitler și mareșalul Ion Antonescu după încheierea micului dejun, la Cartierul General al Fuhrerului, Wolfsschanze, la 5 august 1944, în Prusia Orientală	71
Anexa 4. Ultima întvedere Hitler-Ion Antonescu, 5-6 august 1944, relatată de generalul Titus Gârbea	94
Anexa 5. Ultima întâlnire a mareșalului Ion Antonescu cu Hitler, 5-6 august 1944, în amintirile generalului Ion Gheorghe, ambasadorul român la Berlin	100
Anexa 6. Ultima întâlnire a mareșalului Ion Antonescu cu Hitler, 5-6 august 1944, în amintirile ambasadorului italian la București, Renato Bova Scoppa	111

Studiu Introductiv

1.1 Situația militară a Germaniei în vara anului 1944

Vara anului 1944 a fost pentru cel de-al Treilea Reich, din punct de vedere militar, un dezastru. Pe toate fronturile, că vorbim în Est sau în Vest, mașinăria de război germană se retrăgea cu pierderi uriașe în echipamente și oameni. Debarcarea aliaților în Franța pe 6 iunie 1944, ocuparea capitalei Italiei, Roma, la aceeași dată, precum și distrugerea Grupului de Armate Centru pe Frontul de Est au fost tot atâtea eșecuri militare pentru Hitler, care s-a văzut pus într-o situație aproape fără ieșire. În Est, situația era cu atât mai gravă cu cât diviziile sovietice deja pătrunseseră pe teritoriul României, Grupul de Armate Centru german fusese distrus de diviziile sovietice, care se aflau la porțile Varșoviei, iar în Nord Leningradul fusese despresurat; lupte violente ducându-se pe teritoriul țărilor baltice și al Finlandei.

Și, totuși, Hitler se agăța de orice putea să încetinească avansul rușilor spre Berlin, prin urmare era ferm în hotărârea lui de a continua războiului și de a-și ține aliații pe mai departe alături de muribundul Reich.

1.2 Finlanda, în vara anului 1944

Pe Frontul din Nord, Finlanda s-a văzut nevoită începând din anul 1944 să lupte pe teritoriul său, ceea ce pentru politicienii de la Helsinki era de neconceput. Tratatul de pace cu Stalin pentru o încetare a conflictului se purta de ceva timp și se părea că se va ajunge la un armistițiu. Încă din 17 februarie 1944, Ion Gheorghe, ministrul român la Berlin, comunica prin telegrama 52/44650 la București hotărârea Finlandei de a semna pacea cu rușii, dacă anglo-americanii le-ar fi garantat granițele din 1940.¹

Pe de altă parte, în 6 aprilie 1944, în discuțiile pe care Ion Gheorghe le-a purtat cu ministrul finlandez la Berlin a reieșit că Finlanda nu mai spera în câștigarea războiului de către Germania, ci într-un compromis germano-sovietic.²

Hitler, așa cum am menționat, în disperarea sa de a-și menține aliații, care să lupte până la final împotriva inamicului din Est, era în stare să promită asistență militară considerabilă, asistență pe care cu siguranță Germania nu o mai avea la ora respectivă pentru a apăra un front întins de la Nordul extrem european și până la Marea Neagră. Știm foarte bine cum diviziile fantomă germane erau mutate de către Hitler, într-un delir continuu, de pe un front pe altul, pentru a umple goluri.

Cu toate acestea, a reușit să convingă Finlanda, cel puțin pentru o scurtă perioadă de timp, să nu ceară pacea cu Rusia Sovietică, și pentru asta l-a trimis pe Ribbentrop, la 22 iunie 1944, să negocieze cu Helsinki, și l-a autorizat să stabilească cuantumul de forțe și mijloace germane de ajutor cerute de Finlanda pentru a putea duce pe mai departe lupta, dar mai ales pentru reafirmarea solidarității

Reichului cu popoarele amenințate de pericolul bolșevic.³ La scurt timp după sosirea ministrului german de externe, primele trupe de ajutor germane au început să debarce în porturile finlandeze și în special în Helsinki, deși vizita avea să dureze 5 zile, iar un acord politic nu era încă semnat.⁴ Mai mult, acest aranjament nu a fost ratificat de Parlamentul finlandez, fiind considerat un gest personal al președintelui Rytty.

Cu toate ajutoarele sosite din Germania (unele surse vorbesc de o singură divizie, altele de două divizii), atașatul militar german la Helsinki, colonelul Kitschmann, îi spunea atașatului nostru militar, colonelul Radu Dinulescu, că nu este surprins de slaba rezistență opusă diviziilor sovietice de către trupele finlandeze. După părerea lui, moralul trupelor finlandeze ar fi fost defavorabil influențat de lunga propagandă pentru pace care s-a făcut în Finlanda, prin însăși acțiunea guvernului și publicitatea dată convorbirilor repetate cu Sovietele.⁵ Poate un alt factor care a dus la slăbirea moralului trupelor și la o slabă apărare în fața diviziilor sovietice a fost acela că pe 23 iunie 1944 murise, într-un tragic accident de avion, generalul Dietl, general pe care Hitler îl vedea capabil să oprească înaintarea bolșevicilor pe Frontul de Nord.

Pe de altă parte, să nu uităm cuvintele mari rostite de Ribbentrop, în aprilie 1944, când afirmase că: „Europa este apărată la Nistru așa cum este apărat orice alt punct al continentului nostru... Sovietele încearcă să prezeze Finlanda, oferindu-i condiții moderate de pace, pentru a o scoate din război”.⁶

³ A.M.A.E., Fond 71/Germania, anul 1944, vol.94, Telegrama nr. 279/44007, din 28 iunie 1944, f.361

⁴ Arhivele Naționale, Fond PCM, DOSAR 65/1944, f.185

⁵ Arhivele Naționale, Fond PCM, DOSAR 65/1944, f.189

⁶ ANIC, Fond PCM, Dosar 65/1944, f.40

¹ AMAE, Fond 71/Germania, Vol.11, 1943-1944, f.269

² AMAE, Fond 71/Germania, Vol.94, 1944, f.131

Destul de repede, aflat sub presiunea evenimentelor de pe Frontul de Est, Hitler a fost nevoit să retragă trupele trimise drept ajutor finlandezilor.⁷ Prin urmare, Finlanda nu mai putea amâna prea mult timp decizia de ieșire din război, ceea ce îl determină pe Hitler să-l trimită la Helsinki, pe data de 17 august 1944, și pe Keitel pentru a obține o nouă întârziere a deciziilor guvernului finlandez de ieșire din război, iar dacă nu se mai putea obține acest lucru, măcar până la retragerea totală a trupelor germane din Nordul Finlandei. În locul președintelui demisionar Rytty venise la conducerea țării Mannerheim, un partener de prim rang, așa cum îl numește Jacques de Launay.⁸ Feldmareșalul Lakeitel (lacheul), așa cum Keitel era poreclit de apropiați, are o întâlnire cu mareșalul Mannerheim (foto), care îi explică feldmareșalului german că în situația dată el are toată puterea militară și civilă pentru a face posibilă ieșirea Finlandei din război.⁹ Totuși, cei doi ajung la un numitor comun cu privire la evacuarea trupelor germane din Nordul extrem european, evacuare ce necesita cel puțin trei săptămâni.¹⁰ Inevitabilul se produce și ruptura cu Germania se face la 2 septembrie 1944.¹¹

7 Gheorghe Buzatu, Valeriu Florin Dobrinescu, Horia Dumitrescu, *Diplomație și Diplomați români*, Vol. II, Editura Pallas, Focșani, 2002, Pag. 488

8 Jacques de Launay, *Ultimele zile ale fascismului în Europa*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, pag. 134

9 Mareșalul Finlandei Carl Gustaf Emil Mannerheim, *Memorii*, Editura Militară, 2003, pag. 338.

10 Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Fond 71/Germania, Dosar 95, fila 442

11 Jacques de Launay, *Ultimele zile ale fascismului în Europa*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, pag. 136

1.3 Operațiunea Overlord, 6 iunie 1944

În dimineața în care aliații au debarcat pe plajele din Normandia, 6 iunie 1944, declanșând Operațiunea Overlord, Hitler dormea și nimeni nu a avut curajul să-l trezească. Astfel s-a pierdut o bună oportunitate din partea germanilor de a arunca în luptă diviziile de panzere ținute în rezervă. În plus, în momentul în care generalul Zeitzler i-a prezentat situația, Hitler a indicat eronat că anglo-americanii desantaseră 90 de mari unități. În realitate era vorba doar de 37 de divizii.¹² Și asta a dus la ezitarea Führerului de a se angaja în lupte de la începutul invaziei cu întreaga rezervă. Asta a dat timp trupelor aliate debarcate să se consolideze și să asigure puternice capete de pod pe care reacția târzie a germanilor nu le-a mai putut înfrânge și lichida.¹³

1.4 Distrugerea Grupului german de Armate Centru, din vara anului 1944

Ofensiva sovietică așteptată în zona Grupului de Armate Centru s-a declanșat la 22 iunie 1944, ca o zi funestă a răzbunătoarei Nemesis, amintind că tot la 22 iunie, cu 3 ani în urmă, Hitler atacase pe neașteptate, perfid, pe aliatul Rusia.¹⁴ Grupul de Armate Centru este pur și simplu spulberat și s-a produs o breșă în adâncime de 80 km în câteva zile, spre direcția Varșovia.¹⁵ Hitler îl înlocuiește, pe 28 iunie, pe generalul Busch cu Model. Cu toate acestea, Armata Roșie se declanșează și ajunge, la 3 iulie, la mlaștinile

12 Aurel Preda Mătășaru, *Forța cinismului și cinismul forței*, București, 1995, Pag. 61

13 ANIC, ISISP-Momente din istoria poporului român (fondul XIII) *Insurecția din august 1944*, Dosarul nr. 10-85, vol.1, f.39

14 ANIC, ISISP-Momente din istoria poporului român (Fondul XIII), *Insurecția din august 1944*, Dosarul 10-85, vol.1, f.39

15 ANIC, ISISP-Momente din istoria poporului român (Fondul XIII), *Insurecția din august 1944*, Dosarul 10-85, vol.1, f.40

de la Pripet, iar la 13 iulie la râul San. În față se deschidea câmpia poloneză și capitala Varșovia.¹⁶

1.5 Atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944 și consecințele acestuia

În situația complicată pe care Germania o avea din punct de vedere militar în vara anului 1944,¹⁷ s-a consumat atentatul din 20 iulie 1944 împotriva lui Hitler, la Cartierul General „Wolfsschanze” din Prusia Orientală. Atentatul executat de colonelul Stauffenberg (foto), Șeful de Stat Major al generalului Olbrich, îl viza direct pe Hitler.

Se știe că a eșuat, iar Hitler a scăpat cu răni superficiale. Dar amploarea rezistenței în interiorul mașinăriei de război germane a șocat o lume întreagă, dar mai ales conducerea Reich-ului. Printre cei implicați s-a numărat și celebrul Feldmareșal Erwin Rommel, cel care, la începutul lunii februarie 1944, și-a exprimat convingerea că războiul nu mai poate fi câștigat și a condamnat hotărât politicile interne ale lui Hitler, declarând că în acest domeniu era absolut necesară o intervenție decisivă pentru salvarea Germaniei. Este adevărat, în sens strict, că Rommel nu a aprobat planurile atentatului care i-au fost aduse la cunoștință – lucru pe care criticii zilei de 20 iulie îl accentuează foarte mult.¹⁸ Prin urmare, vina lui a fost că a

¹⁶ Jacques de Launay, Mari decizii ale celui de-al doilea război Mondial, vol.II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, Pag. 228

¹⁷ Bogdan-Florin Popovici, Un diplomat român despre atentatul de la 20 iulie 1944, în Revista Arhivelor, anul XXIV, Vol. LIX, Nr.1/1997, pag. 196

¹⁸ Helmut Krausnick, Erwin Rommel und der Deutsche Widerstand gegen Hitler, Pag. 68

știut despre conjurație și că a păstrat tăcerea.¹⁹

Imediat ce a supraviețuit atentatului, având câteva mici leziuni și mâna dreaptă afectată,²⁰ Hitler a ordonat măsuri draconice de răzbunare împotriva conspiratorilor, dar și a familiilor acestora. Cel care se ocupa de represalii era Himmler, care primise împuterniciri în acest sens. S-au luat măsuri de securitate în întreaga Germanie, dar mai ales în Berlin. Astfel, trebuie să amintim întâmplarea atașatului militar român de la Berlin, Eugen Tilichi, care, imediat după eveniment, se deplasa spre Legația României, care se afla într-un capăt al străzii Bendlerstrasse. În celălalt capăt era cea mai mare parte dintre birourile Statului Major al generalului Fromm, unde lucrase inclusiv Stauffenberg. Tilichi s-a prezentat în acest capăt al străzii, venind de la OKH, pentru a-l informa pe Ion Gheorghe, ambasadorul român la Berlin. Trecând colțul și intrând pe strada Bandler, s-a trezit în fața a trei puști mitraliere și al unui „HALT” foarte impresionant. La 100 de metri lângă clădirea comandamentului se afla un pluton de infanterie, controlat de un sublocotenent. Pătrunsese un metru peste linia interzisă și nu oprise imediat. A trebuit să vină un maior pentru a hotărî asupra cazului. A făcut un ocol pentru a pătrunde prin celălalt capăt. Iar formalități. *Vi se permite a merge până la a 2-a casă - acolo era Legația. Dacă treceți de ea, tragem. Înțeles? Repetați.* Eugen Tilichi a repetat.²¹ Practic, în Berlin nu a putut intra nimeni până la ora 6 dimineața. Scriitorul Nichifor Crainic, care se afla invitat la o masă într-un cantonament din apropierea Capitalei, cu greu a putut ajunge la Hotel Adlon, și asta numai datorită unui

¹⁹ Dan Roman, Dr. Otto Greffner, convorbiri cu cărțile pe masă, Editura Hereditas, 2014, Pag. 83

²⁰ Paul Schmidt, Statist auf diplomatischer Buhne, Athenäum Verlag, 1968, pag. 581

²¹ ANIC, Dosar Cabinet Militar, nr 65/1944, f. 174

ofițer, de la Garnizoana Berlin, care l-a condus.²²

Măsuri de securitate fuseseră luate inclusiv la Wolfsschanze, unde perimetrul clădirilor era înconjurat cu un gard de rețele din sârmă pe trei rânduri și gropi în care se aflau soldați înarmați cu puști mitraliere. Iar alții, răspândiți prin toată curtea.²³

1.6 Situația Turciei

Turcia se afla și ea într-o situație complicată în vara anului 1944. Supusă presiunilor din partea aliaților să rupă relațiile diplomatice cu Germania, spre sfârșitul lunii iulie 1944, ambasadorul german la Ankara, von Papen, se întâlnește cu Cevat Acikalın, secretarul general al ministerului de externe turc, făcându-se o ultimă propunere pentru a se evita ruperea definitivă a relațiilor dintre Turcia și Germania. Dacă Turcia s-ar mărgini numai la ruperea relațiilor economice, atunci Germania ar evacua insulele din Marea Egee și Dodecanezul ca și o fâșie de teritoriu de-a lungul granițelor învecinate cu Turcia, ale Bulgariei și Greciei.²⁴

Într-un final, pe 2 august 1944, Turcia a rupt relațiile diplomatice cu Germania. Churchill a afirmat că, dacă Germania și Bulgaria vor ataca Turcia, Anglia îi va sări în ajutor.²⁵

1.7 Frontul din România în primăvara anului 1944

România era într-o situație aproape fără ieșire, la începutul primăverii anului 1944. Cu diviziile sovietice care înaintaseră în Nordul țării și care instalaseră în zona

ocupată autorități provizorii, cu peste 650 de mii de militari germani pe front sau în spatele lui, așa cum rezultă dintr-o notă din data de 15 iunie 1944, înaintată de Marele Stat Major al Armatei către Mihai Antonescu²⁶, cu un front ce se întindea de la Carpați, pe la nord de Iași și până la Nistru, România se vedea nevoită, după 3 ani de război, să-și apere teritoriul. Nu era simplu, având în vedere puterea militară uriașă a Uniunii Sovietice, dar mai ales slăbiciunile deja simțite ale Wehrmachtului, care nu mai putea să-și onoreze obligațiile militare de pe front. Cu toate acestea, Hitler a rămas ferm în hotărârea lui de a continua conflictul armat și în anul 1944.²⁷

Pe de altă parte, Armata 4 Română a fost remobilizată abia la 15 martie 1944, la 10 zile după declanșarea ofensivei sovietice pe direcția Proscurov – Cernăuți și la o zi după ce inamicul depășise râul Bug. Regretele aveau să-l însoțească pe Mareșal care preciza, pe 24 aprilie 1944, în ședința Consiliului de Miniștri: „*Dacă aș fi făcut așa, aș fi fost acum pe Nistru sau Jijia, iar Botoșanii și toată regiunea de Nord ar fi rămas la noi, n-ar fi căzut în mâna rușilor. Dacă aș fi mobilizat cu două săptămâni înainte, aș fi putut ține Frontul acolo, așa cum îl țin acum. Au venit însă presiuni asupra mea să capitulăm pentru că nu mai putem lupta. Am primit de la domnul Maniu și de la domnul Brătianu scrisori peste scrisori... Am făcut o mare greșală că n-am mobilizat atunci când mă hotărâsem să o fac, fiindcă dacă aș fi făcut-o, astăzi aș fi fost pe altă linie.*”²⁸

Anterior, se încercase diplomatic și militar, în vederea

²⁶ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, Dosar 71/1939, E9, Anul 1944-1945, vol. 32, Germania, f. 198

²⁷ Klaus Schonherr, Problema bilaterală a aprovizionării Grupului de Armate Ucraina de Sud, aprilie-august 1944, în Revista istorică, tom X, nr 3-4, pag. 333

²⁸ Alesandru Duțu, Concepția militară românească privind apărarea țării în fața ofensivei sovietice (martie-august 1944) în revista istorică, tom V, nr. 9-10, Pag. 883

²² ANIC, Dosar Cabinet Militar, nr 65/1944, f. 174

²³ Eugen Tilichi, Mărturiile unui atașat militar la Berlin(1943-1944), Editura Militară, 2022, pag. 196

²⁴ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, Dosar 71/1939, E9, Anul 1944-1945, vol. 32, Germania, f. 205

²⁵ Victor Slăvescu, Note și însemnări zilnice, Vol III, Editura Istros, 2013, pag. 641